

ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ – ΠΩΣ ΜΑΘΑΜΕ ΝΑ ΖΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗ ΒΟΜΒΑ

Σοφοκλής Σοφοκλέους

Η πρώτη δοκιμή ατομικής βόμβας στις ΗΠΑ στο Νέο Μεξικό έθεσε τέλος στην εποχή χωρίς πυρηνικά όπλα στις 16 Ιουλίου 1945. Η ατομική βόμβα χρησιμοποιήθηκε κατά της ανθρωπότητας πριν από 80 χρόνια. Έκτοτε, ο κόσμος ζει με την απειλή της ολοκληρωτικής εξόντωσης. Γιατί συνεχίζει να υπάρχει η ατομική βόμβα, και τι αποκαλύπτει αυτό για εμάς;

Τα πυρηνικά όπλα είναι τρομοκρατία

Η ανθρωπότητα φαίνεται να είναι ένα ανόητο και ηλίθιο όν. Με τα πυρηνικά όπλα, έχει δημιουργήσει ένα εργαλείο με το οποίο θα μπορούσε να αυτοκαταστραφεί πολλές φορές. Χρειάστηκε πάρα πολύς χρόνος, εκατομμύρια χρόνια, για να σκεφτεί και να δημιουργήσει κάποιος κάτι τέτοιο. Τα πυρηνικά όπλα είναι τρομοκρατία, αφού απειλούν με την πλήρη εξόντωση κάθε ζωής και κάθε υποδομής για τα επόμενα χρόνια, εξαιτίας των ανεξέλεγκτων ραδιενεργών εκπομπών, που προκαλούν.

Παρά την παραφροσύνη αυτή, ένας κόσμος χωρίς πυρηνικά όπλα φαίνεται μη ρεαλιστικός, απομακρυνόμενος καθημερινά όλο και περισσότερο. Από την εφεύρεση και δημιουργία της βόμβας, υπάρχει συνεχώς η αίσθηση ότι κανείς δεν θα έπρεπε να έχει στα χέρια του ένα τέτοιο όργανο μαζικής καταστροφής. Εκτός από τα πρώην σοβιετικά κράτη της Λευκορωσίας, του Καζακστάν και της Ουκρανίας, τα οποία παρέδωσαν τα σοβιετικά πυρηνικά όπλα που βρίσκονταν στο έδαφός τους στη Ρωσία το 1994, μόνο μία πρώην πυρηνική δύναμη έχει καταργήσει τη βόμβα: Η Νότια Αφρική, που κατέστρεψε και τις έξι δικές της κεφαλές το 1991, όταν προσχώρησε στη Συνθήκη για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων.

Στην περίφημη ομιλία του στην Πράγα τον Απρίλιο του 2009, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα ανακοίνωσε τη δέσμευσή του για έναν κόσμο χωρίς πυρηνικά όπλα. Ακόμη και αυτός, ο οποίος είχε αναλάβει τα ινία βασιζόμενος στα συνθήματα «Ελπίδα»

Ο Σοφοκλής Σοφοκλέους είναι Πυρηνικός Ιατρός και Senior Fellow του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων. Είναι επίσης Αντιπρόσωπος της Οργάνωσης International Physicians for the Prevention of Nuclear War, Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης 1985.

και «Αλλαγή», παραδέχτηκε ότι πιθανότατα δεν θα ζούσε για να δει έναν τέτοιο κόσμο χωρίς πυρηνικά.

Στο πρόσφατο παρελθόν υπήρξαν πολυάριθμες πρωτοβουλίες για την απαλλαγή από τα όπλα αυτά. Η πιο γνωστή είναι η Διεθνής Εκστρατεία για την Απαγόρευση των Πυρηνικών Όπλων (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, ICAN). Σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην δράση της ICAN, που 122 κράτη μέλη του ΟΗΕ ψήφισαν υπέρ μιας συνθήκης για την απαγόρευση των πυρηνικών όπλων το 2017, ενώ μέχρι σήμερα, 94 κράτη έχουν υπογράψει τη συνθήκη, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2021. Για τη δράση της αυτή η ICAN έλαβε το Νόμπελ Ειρήνης το 2017, αλλά ακόμη καμία πυρηνική δύναμη δεν έχει υπογράψει τη συνθήκη, ούτε καν ένα κράτος μέλος του ΝΑΤΟ, και δεν φαίνεται να σκοπεύει κάποιος από αυτά να το κάνει στο εγγύς μέλλον.

Δεν θα ήταν όμως απολύτως επιθυμητό, αλλά και απαραίτητο, να εξαλειφθεί ένα όπλο που κυριολεκτικά εξαφανίζει, καταστρέφει και κατακρεουργεί άμεσα δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους στην άμεση ακτίνα δράσης του, και προκαλεί τον οδυνηρό θάνατο δεκάδων χιλιάδων ακόμη λόγω της μακρόχρονης επίδρασης της ακτινοβολίας; Πώς γίνεται να έχουν επενδυθεί μέχρι σήμερα δισεκατομμύρια στην ανάπτυξη μιας τεχνολογίας της οποίας η εφαρμογή σημαίνει το τέλος του ανθρώπινου πολιτισμού; Δυστυχώς τα τελευταία μερικά χρόνια συνεχίζουν να επενδύονται δισεκατομμύρια για τον εκσυγχρονισμό τους. Από την άλλη τι θα σήμαινε, αν όλα ή ορισμένα από τα σημερινά πυρηνικά κράτη αφοπλιζόνταν, αλλά η γνώση για τη βόμβα παρέμενε; Θα ήταν ένας κόσμος χωρίς πυρηνικά όπλα πραγματικά πιο ειρηνικός;

Η πρώτη ατομική βόμβα

Ένας τέτοιος κόσμος χωρίς πυρηνικά υπήρχε κάποτε και έληξε στις 16 Ιουλίου 1945, στις 5:29 π.μ. τοπική ώρα στην έρημο της πολιτείας του Νέου Μεξικού των ΗΠΑ. Τότε ήταν που πυροδοτήθηκε η πρώτη ατομική βόμβα, η οποία αναπτύχθηκε μετά από χρόνια μυστικής εργασίας από το λεγόμενο Έργο Μανχάταν υπό την ηγεσία του φυσικού Ρόμπερτ Οπενχάιμερ. Μόλις τρεις εβδομάδες αργότερα, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Χάρι Τρούμαν έριξε ατομικές βόμβες στις ιαπωνικές πόλεις Χιροσίμα και Ναγκασάκι στις 6 και 9 Αυγούστου 1945.

Οι δύο βόμβες σκότωσαν περισσότερους από 100.000 ανθρώπους μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, και περίπου τον ίδιο αριθμό τους επόμενους μήνες, και εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι αρρώστησαν και πέθαναν δεκαετίες αργότερα από τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της ραδιενεργού ακτινοβολίας. Ήταν μια κρίσιμη στιγμή της ιστορίας, αφού η ανθρωπότητα βρισκόταν στην τεχνολογική θέση για να αυτοεξοντωθεί.

Ο Πρόεδρος Τρούμαν διάταξε τη χρήση τους με τη δικαιολογία ότι θα εξανάγκαζε την Ιαπωνία σε γρήγορη παράδοση και έτσι θα απέφευγε μια πολύ μεγάλη αιματοχυσία δικών του στρατιωτών. Αυτό αποτελεί σχεδόν σίγουρα ένα πρόσχημα. Από τη μια οι

πυρηνικοί επιστήμονες και το στρατιωτικό προσωπικό των ΗΠΑ ήθελαν να μάθουν πώς πραγματικά θα επιδρούσε μια τέτοια βόμβα όταν χρησιμοποιηθεί εναντίον μιας πόλης, και από την άλλη με τον τρόπο αυτό γινόταν «ενημέρωση» όλων των άλλων, και ιδιαίτερα των Σοβιετικών ότι οι ΗΠΑ είχαν κερδίσει τον αγώνα για τη δημιουργία αυτού του εξαιρετικά καταστροφικού όπλου και ότι ήταν σε θέση να το χρησιμοποιήσουν. Οι ιστορικοί, σε κάθε περίπτωση, υποθέτουν ότι η Ιαπωνία βρισκόταν κοντά στην παράδοση ακόμη και χωρίς την καταστροφή των δύο πόλεων από ατομικές βόμβες.

Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων στις ΗΠΑ επιμένουν μέχρι σήμερα ότι είχαν ενεργήσει με καλή συνείδηση τερματίζοντας έτσι έγκαιρα την άσκοπη αιματοχυσία ενός πολέμου. Είναι φανερό ότι απαιτούνται διαστρεβλώσεις σε πολλαπλά επίπεδα για να δικαιολογηθεί η μαζική δολοφονία χιλιάδων εντελώς ανυπεράσπιστων ανθρώπων.

Αυτή είναι η δύναμη που παρέχουν τα πυρηνικά όπλα, όταν τα κατέχει μόνο η μία πλευρά. Ενώ το Διεθνές Δικαστήριο αποφάνθηκε το 1996 ότι η χρήση πυρηνικών όπλων όπως αυτή του 1945, ή ακόμη και η απειλή τέτοιας χρήσης, ήταν αντίθετη με το διεθνές δίκαιο, σήμερα μπορούμε να παρατηρήσουμε, ότι η ισχύς υπερισχύει του διεθνούς δικαίου και σε πολλά άλλα επίπεδα.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες διατήρησαν το μονοπώλιό τους μόνο για πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Η πρώτη δοκιμή πυρηνικών όπλων της Σοβιετικής Ένωσης ακολούθησε τον Αύγουστο του 1949. Οι δύο υπερδυνάμεις ξεκίνησαν μια ξέφρενη κούρσα πυρηνικών εξοπλισμών που διήρκεσε μέχρι και τη δεκαετία του 1980.

Η αρχική πρόκληση ήταν να προσδιοριστεί ποιος θα μπορούσε να κατασκευάσει την πιο θανατηφόρα βόμβα. Ακόμα και κατά τη διάρκεια του Σχεδίου Μανχάταν, ο αντίπαλος του Οπενχάιμερ, ο πυρηνικός φυσικός Έντουαρντ Τέλερ, είχε αρχίσει να σκέφτεται μια βόμβα υδρογόνου. Αυτό το θερμοπυρηνικό όπλο θα είχε σημαντικά υψηλότερη εκρηκτική ισχύ από τις βόμβες "Little Boy" και "Fat Man" που χρησιμοποιήθηκαν στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι.

Το 1952, οι Ηνωμένες Πολιτείες δοκίμασαν την πρώτη τους βόμβα υδρογόνου. Ήταν 500 φορές πιο ισχυρή από τη βόμβα του Ναγκασάκι. Η Σοβιετική Ένωση εργαζόταν επίσης πάνω σε μια τέτοια βόμβα και το 1961, προκάλεσε την ισχυρότερη έκρηξη που δημιουργήθηκε ποτέ από τον άνθρωπο, με εκρηκτική δύναμη πάνω από 4.000 φορές μεγαλύτερη από αυτή της βόμβας της Χιροσίμα. Η έκρηξη δημιούργησε μια πύρινη σφαίρα με ακτίνα 3,5 χιλιομέτρων και ένα κύμα πίεσης που πέρασε γύρω από την γη αρκετές φορές, το δε ραδιενεργό μανιτάρι ανέβηκε σε ύψος 64 χιλιομέτρων.

Τα πυρηνικά όπλα απειλούν με την πλήρη εξαφάνιση κάθε μορφής ζωής

Όλα αυτά ήταν επιδείξεις ισχύος που χρησίμευαν κυρίως για να υπογραμμίσουν την απειλή της ολοκληρωτικής εξόντωσης.

Ακολούθησαν και άλλες δυνάμεις. Η Μεγάλη Βρετανία δοκίμασε την πρώτη της ατομική βόμβα το 1952, η Γαλλία το 1960 και η Κίνα το 1964. Το Ισραήλ δεν έχει ποτέ παραδεχτεί επίσημα την κατοχή πυρηνικών όπλων, αλλά οι ειδικοί πιστεύουν ότι τα έχει στην κατοχή του από το 1967.

Για την ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων ήταν αναγκαίες πυρηνικές δοκιμές, πρώτον για να μετρήσουν την ισχύ τους και δεύτερον για επίδειξη στρατιωτικής ισχύος. Αυτές δεν παρέμειναν χωρίς συνέπειες για την υγεία και το περιβάλλον. Στις περιοχές όπου διεξήχθησαν τέτοιες δοκιμές (π.χ. Καζακστάν, νησιά Marshall), οι άνθρωποι αρρώστησαν και συνεχίζουν να νοσούν ως αποτέλεσμα της παρουσίας ραδιενέργειας. Το 1963 υπογράφηκε η Συνθήκη για την απαγόρευση των δοκιμών πυρηνικών όπλων στην ατμόσφαιρα, στο διάστημα και υποβρύχια, αφού μέχρι τότε διενεργήθηκαν περίπου 1000 δοκιμές από όλες τις πυρηνικές δυνάμεις.

Αποτροπή ένα επικίνδυνο στοίχημα

Ακόμα και χωρίς πυρηνικές δοκιμές η κούρσα των εξοπλισμών συνεχίστηκε και συνεχίζεται. Με τη πάροδο του χρόνου και την αύξηση του αριθμού των πυρηνικών κεφαλών μέχρι 60.000 άρχισε να δημιουργείται η ιδέα της αποτροπής. Φάνηκε ότι όποια υπερδύναμη κάνει πρώτη χρήση πυρηνικών όπλων, αυτό θα σήμαινε και τη δική της εξόντωση μέσω μιας αντεπίθεσης και αυτό λειτούργησε ως αποτροπή. Αν η Μόσχα καταστραφεί, η Νέα Υόρκη δεν μπορεί να σωθεί και αντίστροφα. Αυτό έχει ως συνέπεια ότι ο πυρηνικός πόλεμος δεν είναι δυνατό να κερδηθεί. Η απειλή του τέλους του πολιτισμού, η οποία παραμένει ως λογική της πυρηνικής αποτροπής μέχρι σήμερα, έχει ως στόχο τη διατήρηση της ειρήνης. Ένα επικίνδυνο στοίχημα με υπαρξιακά διακυβεύματα.

Η αρχή της αποτροπής καταρρέει αν η μία πλευρά είναι ικανή με ένα πρώτο χτύπημα να εξαλείψει την ικανότητα του εχθρού να αντιδράσει. Και αυτό ακριβώς επιδίωκαν σταθερά και οι δύο πλευρές στον Ψυχρό Πόλεμο δηλαδή να αυξήσουν τη δική τους ικανότητα να εξαπολύσουν ένα πρώτο χτύπημα διατηρώντας παράλληλα την ικανότητα να αντιδράσουν και να εξαπολύσουν ένα δεύτερο χτύπημα.

Η ιδέα της αποτροπής βασίζεται επομένως στην ιδέα της αμοιβαίας προθυμίας και ικανότητας για μαζική δολοφονία. Σύμφωνα με τη θεωρία όποιος θα μπορούσε να εκτοξεύσει ένα πυρηνικό όπλο και να καταστρέψει τον αντίπαλό του, δεν το κάνει επειδή είναι σίγουρος 100% ότι υπάρχει κάποιος στην άλλη πλευρά που μέσα σε λίγα λεπτά θα πάρει την απόφαση να σκοτώσει επίσης εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους. Κάτι που θα πράξει ακόμα και αν αυτό δεν θα άλλαζε καθόλου την πιθανότητα καταστροφή της δικής του χώρας ή ακόμα και αν αυτό πυροδοτήσει περαιτέρω πυρηνικά κτυπήματα.

Αυτό αποτελεί μια εντελώς παράλογη απόφαση. Αλλά όποιος δεν είναι σε θέση να διαβεβαιώσει με αξιοπιστία ότι θα λάβει σχεδόν αυτόματα αυτή την παράλογη

απόφαση, θέτει σε κίνδυνο τη δυνητική αποτρεπτική δράση των δικών του πυρηνικών όπλων. Όλα αυτά είναι τόσο παράλογα που ένας πιο ειρηνικός κόσμος θα έπρεπε να είναι σε θέση να τα καταφέρει και χωρίς πυρηνικά όπλα.

Σήμερα, η αξιοπιστία αυτής της απειλής δεύτερου χτυπήματος συζητείται επίσης υπό το πρίσμα της λεγόμενης «πυρηνικής ομπρέλας» των ΗΠΑ πάνω από την Ευρώπη. Ο όρος είναι παραπλανητικός, αφού δεν πρόκειται για μια ομπρέλα που αποτρέπει τα πυρηνικά όπλα, αλλά μάλλον για την υπόσχεση των ΗΠΑ να χρησιμοποιήσουν την απειλή δεύτερου χτυπήματος για να αποτρέψουν οποιονδήποτε επιτιθέμενο από το να εξαπολύσει πυρηνική επίθεση στην Ευρώπη.

Το ερώτημα είναι θα πυροδοτούσαν όντως οι ΗΠΑ τις δικές τους πυρηνικές κεφαλές κατά της Μόσχας σε περίπτωση ρωσικής επίθεσης στην Πολωνία με τακτικά πυρηνικά όπλα, διακινδυνεύοντας ένα αντίποιο σε πόλεις των ΗΠΑ; Και αν όχι, θα έπρεπε ίσως τότε η Ευρώπη να αποκτήσει τα δικά της πυρηνικά όπλα ή θα έπρεπε οι γαλλικές και βρετανικές βόμβες να χρησιμεύουν ως «προστατευτική ομπρέλα»;

Η πραγματικότητα περιέχει πολλά ερωτηματικά που δεν θα έπρεπε να υπάρχουν στη θεωρία της πυρηνικής αποτροπής, η οποία θεωρητικά διασφαλίζει την ειρήνη αλλά απαιτείται η απειλή μιας ασταμάτητης αποκάλυψης.

Η απόφαση του Στάνισλαβ Πετρόφ κατά ενός δεύτερου κτυπήματος

Ωστόσο, ακριβώς η αντίθετη συμπεριφορά ήταν αυτή που στην πραγματικότητα έσωσε τον κόσμο από έναν κατά λάθος πυρηνικό πόλεμο. Όταν το σοβιετικό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης ανέφερε έναν εισερχόμενο, πιθανώς οπλισμένο με πυρηνικά αμερικανικό διηπειρωτικό βαλλιστικό πύραυλο στις 26 Σεπτεμβρίου 1983, ο Σοβιετικός αξιωματικός υπηρεσίας στο κέντρο έγκαιρης προειδοποίησης κοντά στη Μόσχα, Στάνισλαβ Πετρόφ, αποφάσισε να θεωρήσει ψευδή το συναγερμό μέχρι να υπάρξουν περαιτέρω στοιχεία.

Αυτό δεν ήταν κάτι που στην πραγματικότητα απαιτούσε από αυτόν η αρχή της «αμοιβαία εξασφαλισμένης καταστροφής», η οποία διέπει και το σοβιετικό πυρηνικό δόγμα. Έπρεπε να είχε μεταδώσει αμέσως την προειδοποίηση και η Μόσχα έπρεπε να είχε απαντήσει αμέσως εκτοξεύοντας τους δικούς της διηπειρωτικούς βαλλιστικούς πυραύλους προς τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το γεγονός ότι δεν το έπραξε, και επομένως δεν εκτοξεύτηκαν σοβιετικοί πύραυλοι προς την Ευρώπη ή τις Ηνωμένες Πολιτείες, πιθανότατα απέτρεψε τον πυρηνικό πόλεμο. Ο ψευδής συναγερμός του σοβιετικού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης παρέμεινε χωρίς συνέπειες λόγω της απόφασης ενός ατόμου. Είναι εξωφρενικό και τρελό.

Από τη δεκαετία του 1960, οι άνθρωποι στην Ευρώπη είχαν μεγαλώσει με τη βεβαιότητα ότι δεν θα απέμενε και πολύ από την ευρωπαϊκή ήπειρο σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου. Συνεπώς εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους

στη Δυτική Ευρώπη στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 για να διαμαρτυρηθούν κατά της απειλής πυρηνικού πολέμου. Ιδιαίτερα στη Γερμανία, διαδήλωναν κατά της ανάπτυξης νέων αμερικανικών πυραύλων μέσου βεληνεκούς, αφού πολλοί θεώρησαν ότι, δεδομένης της πυρηνικής υπεροπλίας, ένας πυρηνικός πόλεμος, είτε κατά λάθος είτε ως ατύχημα, ήταν αρκετά πιθανός.

Ατυχήματα

Στην ιστορία των πυρηνικών όπλων τα ατυχήματα είναι πολυάριθμα. Ξεκινώντας από το 1961, για παράδειγμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες διατηρούσαν μόνιμα έναν μεγάλο αριθμό βαρέων βομβαρδιστικών στον αέρα μεταξύ Βόρειας Αμερικής και Ευρώπης, εξοπλισμένων με πυρηνικές ή βόμβες υδρογόνου. Αυτό είχε ως σκοπό να διασφαλίσει ότι ο στόλος δεν θα μπορούσε να καταστραφεί στο έδαφος καθώς επίσης ότι βρισκόταν συνεχώς εντός της εμβέλειας προσβολής σοβιετικού εδάφους. Αυτό αποτελεί ένα σύμβολο παραφροσύνης που συνδέεται με την ιδέα της πυρηνικής αποτροπής. Μεταξύ 1950 και 2000, καταγράφηκαν 32 ατυχήματα που αφορούσαν αυτά τα πυρηνικά όπλα, αλλά ανεπίσημες πηγές εκτιμούν το αριθμό τους σε περίπου 1.000.

Συνθήκη για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων

Όσο κι αν οι υπερδυνάμεις προσπαθούσαν συνεχώς να ξεπεράσουν η μία την άλλη, η ιδέα του ελέγχου διάδοσης των πυρηνικών όπλων ήταν επίσης ένα βασικό μέρος αυτού του «παιχνιδιού». Ή τουλάχιστον η ιδέα ότι δεν θα έπρεπε όλα τα κράτη να έχουν πυρηνικά όπλα. Το 1968, υπογράφηκε η Συνθήκη για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων, την οποία ξεκίνησαν η Μεγάλη Βρετανία, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση. Αυτή νομιμοποίησε τα πέντε κράτη που προηγουμένως είχαν δηλώσει ότι κατείχαν πυρηνικά όπλα ως πυρηνικές δυνάμεις, δηλαδή, τα πέντε μόνιμα και με δικαίωμα βέτο μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Αυτά και όλα τα άλλα υπογράφοντα κράτη δεσμεύτηκαν να αποτρέψουν οποιαδήποτε άλλη χώρα να έχει στη κατοχή της πυρηνικά όπλα πέραν αυτών των πέντε χωρών. Ταυτόχρονα, σε όλα τα υπογράφοντα κράτη παραχωρήθηκε το δικαίωμα χρήσης της πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς, ευρισκόμενα υπό τακτική παρακολούθηση από τον Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ). Αυτός ο Οργανισμός ήταν ένα σημαντικό βήμα προς έναν πιο ειρηνικό κόσμο και τα πυρηνικά όπλα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτόν.

Η Ινδία έγινε πυρηνική δύναμη το 1974, το Πακιστάν το 1988 και η Βόρεια Κορέα το 2006. Το Πακιστάν και η Ινδία δεν υπέγραψαν ποτέ τη Συνθήκη για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων και η Βόρεια Κορέα, που την υπέγραψε αρχικά, αποσύρθηκε το 2003.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση διέθεταν μαζί περίπου 60.000 πυρηνικές κεφαλές. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, και οι δύο πλευρές αφοπλίστηκαν μαζικά. Σήμερα, εξακολουθούν να υπάρχουν περίπου 12.000 πυρηνικές κεφαλές στα οπλοστάσιά τους, εκ των οποίων η Ρωσία κατέχει 5.459, οι Ηνωμένες Πολιτείες 5.177, η Κίνα 600, η Γαλλία 290, η Μεγάλη Βρετανία 225, η Ινδία 180, το Πακιστάν 170, το Ισραήλ περίπου 90 και η Βόρεια Κορέα 60. Αυτό είναι αρκετό για να δολοφονήσει ολόκληρο τον παγκόσμιο πληθυσμό πολλές φορές.

Η αποτροπή μπορεί να αποτύχει

Προς το παρόν δεν υπάρχει καμία συζήτηση για αφοπλισμό. Σχεδόν όλες οι συνθήκες ελέγχου των πυρηνικών όπλων μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας έχουν λήξει ή έχουν τερματιστεί. Περίπου από το 2017, όλες οι γνωστές πυρηνικές δυνάμεις εκσυγχρονίζουν τα οπλοστάσιά τους και ο αριθμός των επιχειρησιακών κεφαλών αυξάνεται. Επιπλέον, οι πυρηνικές δυνάμεις αναπτύσσουν νέους τύπους πυραύλων, οι οποίοι είναι πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν.

Ακόμα κι αν ήταν δυνατό, και προς το παρόν δεν υπάρχει καμία ένδειξη για αυτό, να πειστούν όλα τα κράτη που διαθέτουν πυρηνικά όπλα να αφοπλιστούν εντελώς, η γνώση της τεχνολογίας δεν μπορεί πλέον να σβηστεί από τον κόσμο. Αφού υπάρχει μπορεί να πέσει στα χέρια τρομοκρατικών οργανώσεων οποιουδήποτε είδους και απόχρωσης. Η απειλή της πυρηνικής αποκάλυψης δεν κυριαρχεί πλέον στις σκέψεις και τα συναισθήματα μας σήμερα, ωστόσο δεδομένων των ποικίλων εμπλεκόμενων παραγόντων, ο κίνδυνος της πυρηνικής κλιμάκωσης δεν φαίνεται λιγότερο πραγματικός σήμερα από ό,τι ήταν στον απόγειο του Ψυχρού Πολέμου.

Η απειλή που θέτει η πυρηνική αυτοκαταστροφή για όλη τη ζωή στη Γη και τον ανθρώπινο πολιτισμό είναι στην πραγματικότητα αδιανόητη, αλλά η ανθρωπότητα είναι απλώς ένα ανόητο όν. Από την άλλη πλευρά, η αμοιβαία πυρηνική απειλή πιθανότατα εμπόδισε την συστημική σύγκρουση του Ψυχρού Πολέμου να κλιμακωθεί σε έναν Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η εκστρατεία κατά των πυρηνικών όπλων ICAN αναφέρει: «Το γεγονός ότι η πυρηνική αποτροπή μπορεί να αποτύχει είναι αναμφισβήτητο. Και όσο η πιθανότητα αποτυχίας είναι μεγαλύτερη από το μηδέν, όλα διακυβεύονται».

Ναι, αυτά τα όπλα πρέπει να εξαφανιστούν. Πέρυσι, η Nihon Hidankyo, η Ιαπωνική Συνομοσπονδία επιζώντων και θυμάτων Ατομικών βομβών, η οποία υποστηρίζει σθεναρά την πλήρη κατάργηση των πυρηνικών όπλων, έλαβε το Νόμπελ Ειρήνης. Αυτό δεν οδήγησε ακόμα σε οποιανδήποτε αλλαγή στη στάση των πυρηνικών δυνάμεων.

Ένας κόσμος χωρίς πυρηνικά όπλα δεν είναι απαραίτητα ένας ειρηνικός κόσμος. Ίσως να είναι ακριβώς το αντίθετο. Υπαρξιακό ερώτημα αποτελεί αν μπορούμε να αντέξουμε

οικονομικά και ταυτόχρονα να διατηρήσουμε την ελπίδα για ειρήνη μόνο με το τίμημα της απειλής της ολοκληρωτικής εξόντωσης; Αυτό παραμένει ένα παιχνίδι με τη φωτιά. Αν τα όπλα αυτά μπορούν να επιβιώσουν για άλλα 80 χρόνια χωρίς να τα χρησιμοποιήσει κανείς φαίνεται κάτι παραπάνω από αμφισβητήσιμο.

Δεν είναι λοιπόν απαραίτητα το ζήτημα της ύπαρξης πυρηνικών όπλων που πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μια ουτοπία, αλλά μάλλον το ζήτημα πώς μπορεί να επιτευχθεί ένας ειρηνικός κόσμος. Αυτό θα απαιτούσε στην πραγματικότητα νέες συμφωνίες και συνθήκες αφοπλισμού, τόσο στον πυρηνικό όσο και στον συμβατικό τομέα. Μέχρι να επιτευχθεί αυτό, οι ελάχιστες προϋποθέσεις για έναν κόσμο χωρίς πυρηνικό πόλεμο είναι διμερείς συμφωνίες ελέγχου και κόκκινα τηλέφωνα για την αποτροπή κλιμάκωσης.

Το τεύχος αυτό έγινε με τη στήριξη του Cyprus Forum

